

Chvalčovští včelaři se složili na termobox proti varroáze

Použijí teplo místo chemie

V posledních letech včelstva kolabují při několikanásobně menším množství roztočů než před nedávnými roky. Je zřejmé, že začíná nová éra problémů. Pokud se bude neustále zvyšovat množství chemických přípravků, tak včely budou mít problém s přežitím. Včelaři neustále kritizují zemědělce za množství chemických látek, které používají na polích, ale sami chemii aplikují v boji proti varroáze. Navíc tato léčiva ztrácejí účinnost, takže včelaři mnohdy zvyšují množství podávaných chemických léčiv do včelstva. Je všeobecně známo, že jsme si takto vychovali rezistentního roztoče.

Zvrátit tento stav může tepelné ošetření zavíčkovaného plodu při teplotě, která mu neublíží, avšak ještě pod víčky likviduje varroázu. Na včelařských výstavách a kongresech se stále více hovoří o termoboxech. Je to nákladné zařízení, které si pořizují včelí velkofarmy. Pro malovčelaře je to prakticky nedostupné. Když se však při spolkové činnosti najde několik zájemců, tak lze na tuto technologii finančně dosáhnout. Stalo se tak v nedávno vzniklé ZO ČSV Chvalčov-Podhostýnsko, kde se několik členů složilo na nákup tří termoboxů. Více nám k tomu v rozhovoru řekl Ing. František Rudý.

Proč jste se začali v ZO ČSV Chvalčov-Podhostýnsko zabývat záměrem pořídit si zařízení pro tepelné ošetření včelstev proti varroáze?

Jsem přesvědčen, že zvyšování dávek léčiva je krátkozraké řešení. Z vlastní zkušenosti dlouholetého zdravotního referenta vím, že i v naší organizaci někomu stačily dvě lahvičky Varidolu a jiný včelař se stejným počtem včelstev požadoval lahviček šest. Také včelař, který sleduje reklamu, si mnohdy koupí „zaručený“ lék, ale netuší, co do včelstva vkládá.

Vzhledem k výše popsané zdravotní situaci u nás i v okolních státech jsem chtěl udělat něco pro zlepšení.

V té době jsme již společně pořádkali exkurze do včelnic, kde jsme se mohli něco nového dovědět. Jelikož se nám založení sekce v rámci naší ZO nepodařilo prosadit, založili jsme loni v prosinci ZO ČSV Chvalčov-Podhostýnsko. V ní můžeme bez omezení realizovat naše zájmy včetně zavádění novinek do včelařství v našem regio-

nu. Jednou z nich bylo pořízení termoboxu Varroa Controller.

Kde a jaké informace jste k němu získali?

V červnu 2019 náš člen Stanislav Doležel sjednal exkurzi s přednáškou u Ing. Jiřího Kalendy na jeho včelnici nedaleko Zlína. Zde jsme se podrobně seznámili s uvedeným přístrojem na ošetření zavíčkovaného plodu teplem. Ing. Kalenda tuto metodu používá již tři roky. Přednášející Mgr. Hele-

V nově vzniklé organizaci se snažíme zavádět do včelařství novinky. Jednou z nich bylo pořízení termoboxu Varroa Controller

na Proková Mališová z Bratislavy nás uvedla do problematiky a přímo na včelnici nám s Jirkou Kalendou prakticky předvedli ošetření včelstev touto metodou. Akce nás tak nadchla, že cestou domů se pět z nás rozhodlo, že se na zařízení finančně složíme.

Budou přístroj moci využít i včelaři z okolních organizací?

V současnosti je v ZO ČSV Chvalčov-Podhostýnsko šest přístrojů Varroa Controller, z toho jeden je v majetku naší základní organizace pro členy k zapůjčení za režijní poplatek zohledňující náklady na pořízení. Zájem projevíli majitelé většího počtu včelstev, kteří už jeden přístroj vlastní, aby mohli použít dva přístroje najednou, ale i včelaři, kteří jej nemají. Pokud budou volné kapacity, budeme vstřícní i ke včelařům sousedních včelařských spolků, abychom ozdravili oblast, která s námi bezprostředně sousedí. Takto bychom chtěli co nejvíce omezit možnou reinvazi roztoče a ozdravit své okolí.

Jaké zařízení je v tepelných boxech, aby se dosáhlo žádoucího účinku bez poškození plodu?

Izolovaná komora je vybavená zdrojem tepla a řídicí jednotkou, která kontroluje průběh tepelného ošetření. Informace dostává z velmi přesných snímačů teploty, takže je zajištěno rovnoměrné ohřívání vložených zavíčkovaných plodových plástů tak, aby nedošlo k přehřátí.

Ing. František Rudý při převímce termoboxů k ošetření plástů se zavíčkovaným plodem k léčení varroáze bez chemie

V termoboxu podle řídicí jednotky během dvou hodin nabíhá teplota až na 42 °C, kdy roztoč hyne, zatímco plod přežívá. V závěru programově klesá na teplotu v úlu, takže plod není vystaven teplotnímu šoku. Časová expozice ohřevu plástů s vývojovými stadii včel činí 120 minut. Při ošetřování v tepelné komoře po dobu dvou hodin je neustále zajišťována přirozená vlhkost, stejná jako ve včelstvu. Potřebnou vlhkost zajišťuje ultrazvukový rozprašovač. Rovnoměrné zajištění teploty a vlhkosti v celém prostoru tepelné komory zajišťuje ventilátor.

A jak je termobox vlastně náročný na obsluhu?

Obsluha je jednoduchá. Nádržka se naplní destilovanou vodou a přístroj se zapne tak, aby se předehřál. Za několik minut se rozsvítí displej a zazní zvukový signál, že je možno vkládat plásty. Otevře se poklop a vkládají se plásty bez včel z jednotlivých včelstev. Uprostřed se nechá místo na jeden rámeček, ten se vloží jako poslední a do středu se zapíchne čidlo. Pak včelař

musí ještě zkontrolovat, zda není některý rámeček nakřivo, aby mohl vzduch proudit mezi uličkami. Poklop se zavře, zmáčkne se tlačítko START/STOP, ozve se krátký tón, na displeji se zobrazí čas a začne se odpočítávat (podobně jako na kuchyňské minutce). Po dvou hodinách zazní nepřetržitý tón, který oznamuje ukončení ošetření. Po stlačení tlačítka START/STOP se zvukový signál vypne.

Rámky se postupně vybírají z jednotlivých úlů a vkládají se do tepelné komory a po ukončení se opět v tomto pořadí vrací zpět, takže se vrací do vlastních včelstev. Pokud se po letním ošetření tyto plodové plásty použijí k tvorbě oddělků, ze šesti plodových plástů a jednoho kilogramu včel se vytvoří oddělek, který je do příštího roku v síle produkčního včelstva.

Pomohla ke konečnému rozhodnutí nedávná bratislavská konference, kde tomuto způsobu léčení byla věnována přednáška s ukázkou zařízení?

Již letos v březnu jsme jeden přístroj vlastnili. Po konferenci se sdružili další členo-

vé naší ZO ke společné koupi dalších přístrojů a také jsme se rozhodli koupit jeden přístroj do vlastnictví naší základní organizace. Na konferenci v Bratislavě přednášel profesor technické univerzity ve Vídni Wolfgang Wimmer, který od roku 2008 zařízení Varroa Controller vyvíjel a od roku 2011 je v Rakousku v prodeji. Od té doby se jeho používání rozšířilo i do okolních států.

Dále v Bratislavě přednášel profesionální včelař Kurt Tratsch, který nás seznámil s celoročním použitím tohoto přístroje v praxi ve velkých včelích farmách. Je to profesionální včelař a učitel včelařství na včelařské škole Warth v Dolním Rakousku. V letech 2002–2003 byl včelmistrem na velkofarmě v Chile. Dnes má 300 včelstev a vede registrovanou chovnou stanici matek a na svých včelnicích již pět let zmíněný přístroj využívá.

Připravil: Ing. Zdeněk Kulhánek

(V příštím čísle si popíšeme využití uvedené metody od jara do podzimu.)

Plásty se zavíčkovaným plodem z těchto úlů byly začátkem dubna tepelně ošetřeny proti varroáze

Plásty se zavíčkovaným plodem v termoboxu

Čidlo k řízení teploty při tepelném ošetření plodu